

Matsyborska O. M. Publishing in Volyn in the Twentieth Century (before the Proclamation of Independence of Ukraine). The article analyzes the development of book publishing in the Volyn region in the twentieth century. It is noted that its features are historically and politically due to prolonged crisis, as well as Ukrainian-Polish «bicultural» publishing traditions. Disclosed historical and socio-political context in which the publishers worked Volyn, as well as the impact of these conditions on the characteristics of Volyn publishing. The development of industry in the region significantly influenced anti-Ukrainian policy of Russia and Poland, War, totalitarian policy of the USSR. The rich tradition of publishing Volyn were virtually wiped out: closed all official publisher, liquidated «samizdat», from 1966 to 1990 in the area was not published any books. The revival of the publishing industry has been made possible only because of political reform in the Soviet Union and Ukraine's independence. The paper proposes a periodization Volyn publishing of the last century, which is compared with the general periodization of Ukrainian book publishing at the time.

Keywords: publishing, Volyn, «bicultural», crisis, «samizdat», censorship, periodization.

Адреса для листування: macelena@ukr.net

УДК 007: 304: 659

Зіновій Партико – доктор філологічних наук,
професор кафедри видавничої справи, редагування та української філології
Інституту журналістики та масової комунікації Класичного приватного університету

Проблеми редагування зібрань творів

Проаналізовано 23 багатотомні зібрання творів XVIII–XX ст. Запропоновано редакторам-практикам, які працюють у ЗМІ (книжкових видавництвах, видавничих організаціях) і готують до публікування багатотомні зібрання творів, апробовану нормативну базу для їхнього редагування. Укладено каталог із восьми галузевих норм, призначених для редагування багатотомних зібрань творів (праць). Для виявлення ступеня обґрунтованості вказаних норм застосовано метод експертних оцінок (опитано сім експертів; опитування проведено на основі розробленої анкети).

Ключові слова: зібрання творів, багатотомні видання, редагування, норми.

Постановка наукової проблеми та її значення. Складовою потоку видань є багатотомні зібрання творів таких авторів, які внесли значний вклад у культурну чи інтелектуальну скарбницю людства. Такі зібрання, серед яких є й академічні, часто є підсумком усієї діяльності цих авторів – письменників, поетів, композиторів, науковців та ін. Зважаючи на роль таких зібрань у розвитку суспільства, вони потребують найнижчого ступеня помилковості, а, отже, найретельнішого редагування. Саме цим, а також недостатньою вивченістю цієї проблеми (специфікою редагування багатотомних зібрань творів), й визначається актуальність нашого дослідження.

Об'єктом нашого дослідження є галузеві норми редагування багатотомних зібрань творів. За межами дослідження залишаються питання видавничої діяльності, пов'язані з видаванням таких зібрань. **Предметом** дослідження є укладання каталогу галузевих норм редагування цих видань.

Мета дослідження полягає в тому, щоб запропонувати редакторам-практикам, які працюють у ЗМІ (книжкових видавництвах, видавничих організаціях) і готують до публікування багатотомні зібрання творів, апробовану нормативну базу для їхнього редагування.

Аналіз досліджень цієї проблеми. Зібрання творів – це вид видання, яке складається з однотипно оформлених томів і містить творчу (наукову, літературно-художню, публіцистичну, музичну) спадщину автора (всі або основні його твори). Крім власне творів автора, зібрання творів містить, як правило, ще й апарат видання – супровідні статті, коментарі, примітки, покажчики тощо. Зібрання творів належить до ретроспективних видань. Його публікують тоді, коли для суспільства вже виявлено ідейне, наукове або художнє значення творчості автора й настав час для її скрупульозного вивчення.

З урахуванням класифікацій [4, с. 490–491], можна більш деталізовано виокремити такі групи зібрань творів:

– за повнотою охоплення творчої спадщини автора: а) в художній літературі – повне зібрання творів, неповне зібрання творів (тобто зібрання основних творів), вибрані твори; б) в науковій – повне зібрання праць, неповне зібрання праць (тобто зібрання основних праць), вибрані праці;

– за ступенем текстологічної перевіреності авторських текстів: невивірені (наприклад, здійснені без змін за останніми виданнями; як правило, це масові видання) й вивірені (як правило, це наукові, академічні видання);

– за ступенем наукової дослідженості й текстологічної опрацьованості авторських текстів, що відтворюється, зокрема, в ступені охоплення творчої спадщини й у величині апарату видання: 1) масові (апарати видань відсутні або мінімальні; видання розраховані на обивателів); 2) масово-наукові (у літературі вживається також термін *науково-масові видання*) (часто це вибрані твори; видання містять мінімальний апарат); 3) наукові (часто це неповні зібрання; наявні апарати, призначені для наукових видань, але немаксимальні); 4) неакадемічні (часто це повні, хоча можливі й неповні, зібрання творів; апарати видань складні); 5) академічні (це повні зібрання творів; апарати видань максимально повні й складні);

– за тим, видані вони до чи після смерті автора: прижиттєві (зокрема, ювілейні та неювілейні) й посмертні;

– за якістю поліграфічного виконання: подарункові та неподарункові.

Специфіка редагування зібрань творів досліджена у відносно невеликій кількості публікацій [1; 2; 5; 8; 10]. Ця специфіка полягає, зокрема, в тому, що зібрання готують до друку без участі автора (виняток – прижиттєві видання), що зумовлює необхідність проведення ґрунтовних текстологічних досліджень [5; 6; 13]. Крім того, оскільки такі зібрання, зокрема академічні, відтворюють твори класиків, в яких кількість спотворень і помилок за означенням має бути мінімальною, це підвищує роль і відповідальність редакторів за якість таких видань. Поряд із цим, під час підготовки зібрань творів набуває найважливішого значення апарат видання (передмови чи післямови, що вказують історію публікування тексту; коментарі, що пояснюють розуміння й дають можливі тлумачення твору; примітки, що пояснюють наявні в тексті імена, географічні назви, історичні події, цитати тощо). Такий апарат повинен надавати сукупність систематизованих відомостей, що належать як до кожного окремого тексту, так і до їхнього зібрання в цілому, що сприяє найповнішому вивченню авторської спадщини. Крім того, апарат видання за допомогою відповідних компонентів (зміст, колонтитули, покажчики) повинен забезпечувати читачам швидко знаходження окремих творів чи їхніх фрагментів, зокрема, й ключових слів.

Методи дослідження. Основним методом для проведення дослідження було обрано спостереження у формі експертного опитування (шляхом анкетування експертів). Під час експертних опитувань для відбору експертів, як відомо, використовують два методи: на основі самооцінки експертів і на основі колективної оцінки експертами один одного. Проте ці методи не було застосовано у зв'язку з тим, що дослідження було пілотажним (це свідчить про те, що результати дослідження мають статус таких, які отримані на основі більше якісних, ніж кількісних методів).

Як додаткові методи було застосовано аналіз (для виявлення того, які норми на практиці використовують під час редагування зібрань творів), порівняння (для з'ясування відмінностей між різними зібраннями творів, а також для виявлення в різних джерелах аналогічних норм), узагальнення (для обрання серед різних формулювань норм такої, що є оптимальною) й підрахунки (для статистичного опрацювання відповідей експертів). Також у дослідженні для аргументування отриманого результату використано метод відносного обґрунтування. Механізм такого обґрунтування полягає в тому, що краще застосовувати такі норми, які явно обрала низка експертів, ніж ті, які без будь-яких аргументів використовують окремі редактори-практики (останні можуть бути, зокрема, й суб'єктивними).

Аналіз зібрань творів. Для виявлення норм галузевого редагування було проаналізовано 23 зібрання творів (прізвища авторів подаємо мовою оригіналу): а) стародруки XVIII–XIX ст.: N. Machiavelli (25 т., 1793), Я. Б. Княжнин (2 т., 1802), В. Ф. Одоевский (3 т., 1824), М. В. Ломоносов (6 т., 1803); б) зібрання творів, виданих у СРСР: Н. В. Гоголь (8 т., 1984), А. С. Пушкин (10 т., 1977–1979), Т. Г. Шевченко (6 т., 1963–1964), В. Г. Белинский (9 т., 1976–1982), В. И. Ленин (55 т., 1958–1975), А. Эйнштейн (4 т., 1965–1967), І. Я. Франко І. (50 т., 1976–1986); в) зібрання творів, виданих у країнах Європи: D. W. Hill (4 т., 1905), L. Anzengruber (14 т., 1920), K. H. Sir Francis Palgrave (10 т.,

1919), J. Slowacki (7 т., 1909); г) зібрання творів, виданих в Україні: І. Калинець (2 т., 2004), В. М. Леонтович (4 т., 2004), В. С. Стус (12 т., 2008), Г. С. Сковорода (2 т., 2005); г) нотні видання зібрань творів: Н. А. Римский-Корсаков (2 т., 1969), М. Мусоргский (2 т., 1976), А. А. Алябьев (4 т., 1974), Ф. Шуберт (7 т., 1976)¹.

Аналіз цих видань, а також літературних джерел [1; 2; 3; 7; 9; 10; 14] дав змогу рекомендувати послідовність розташування жанрів² авторських матеріалів у різних видах зібрань (табл. 1); виявилось можливим запропонувати типову будову зібрань творів, представлену в таблицях додатку 1; цей аналіз дав змогу виокремити й узагальнити низку галузевих норм редагування зібрань творів, які представлено в каталозі в додатку 2.

Таблиця 1

Послідовність розташування жанрів авторських матеріалів у різних видах зібрань

Жанри матеріалів	Вид зібрання творів				
	масове	масово-наукове	наукове	наукове неакадемічне	академічне
Твори основних жанрів видання	О	О	О	О	О
Жанр «Листи»	Н	О	О	О	О
Твори інших жанрів літературної спадщини	Н	Н	О	О	О
Твори у співавторстві	Н	Н	Д	О	О
Незавершені твори	Н	Н	Н	О	О
Інші редакції та варіанти творів усіх попередніх жанрів видання (у тій самій послідовності, що й попередні п'ять пунктів)	Н	Н	Н	О	О
Твори, приналежність яких авторові лише вірогідна (Dubia)	Н	Н	Н	Н	Д
Матеріали, що належать до творчої історії написання творів (плани, первинні начерки тощо)	Н	Н	Н	Н	О
Інші тексти (записки, фрагменти невстановлених творів тощо)	Н	Н	Н	Н	О

Примітка: Тут і далі в таблицях вживаються такі позначення: О – обов'язковий компонент; Д – дозволений компонент (тобто використовується на розсуд редакції); Н – непотрібний компонент.

Постановка і проведення дослідження. Для проведення дослідження було обрано сім експертів з редакційної та книговидавничої галузі (редактори, видавці, науковці), які працюють за фахом у м. Запоріжжі. Більшість із них мали справу з редагуванням зібрань творів, але були й такі, які не стикалися з цим видом літератури.

Дослід проводився шляхом безпосереднього опитування експертів: з каталогу галузевих норм редагування зібрань творів їм роздавали надруковані норми 1 і 2 (у цій статті їм відповідає табл. 1 і таблиці додатку 1), а також анкети, які пропонували заповнити. В анкеті щодо цих двох норм пропонувалося відповісти, чи будуть редактори користуватися ними в майбутньому (варіанти відповіді: так, ні, не знаю, важко відповісти), чи важливою є ця норма (сім варіантів відповіді) та чи правильно вона сформульована (шість варіантів відповіді). Час на відповіді не регламентувався. Відповіді записували самі опитувані. Після анкетування більшість експертів усно прокоментували результати дослідження, висловили пропозиції та побажання щодо подальшого дослідження теми.

Інтерпретація результатів дослідження. Переважна частина відповідей експертів на всі запитання анкети була позитивною. Відхилення від цих відповідей вказано нижче. Так, оцінюючи можливість використання норм 1 і 2 та їхніх компонентів у майбутньому, два експерти не визначилися, чи будуть їх використовувати (це стосувалося деяких жанрів неакадемічного зібрання творів і необхідності розміщення бібліографії, що описує творчість автора). Це може свідчити про те, що необхідно більш чітко обґрунтувати важливість цих компонентів для неакадемічного зібрання творів. Чотири експерти відзначили також, що не будуть використовувати норми про жанри масово-наукового зібрання творів, передмову від перекладача для перекладних зібрань творів, розділ

¹ У дослідженні брала участь С. В. Хомік, яка проаналізувала видання й провела анкетування.

² Тут термін *жанри* використано у специфічному значенні.

«Dubia» (лат. *твори, приписувані авторові*) для повних академічних зібрань творів, а також окремий довідковий том. Щодо норми про жанри масово-наукового зібрання творів, то опитувані зауважили, що такого виду літератури в чинному українському стандарті немає, хоча багато дослідників (В. В. Різун [11], М. М. Сікорський [12] тощо) такий вид зібрання творів виокремлюють. Це свідчить про те, що типологія цього виду літератури є недостатньо розробленою та потребує подальшого вивчення й удосконалення.

Щодо норм про зібрання перекладних творів (вони повинні містити передмову) і норми про академічні зібрання (вони повинні містити розділ «Dubia»), то два опитувані вказали, що вони не видають перекладну та академічну літературу, і тому ці норми їм не знадобляться. Норму про необхідність використання окремого довідкового тому один експерт відмовився використовувати з причин фінансової економії (він не вважав за потрібне оплачувати випуск окремого довідкового тому, схильючись до друкування покажчиків творів та листів у кінці останнього тому зібрання).

Оцінюючи норми за важливістю, експерти вказали на беззаперечну важливість норми про жанри наукового зібрання творів, норми про жанри академічного зібрання творів, норми про список скорочень, норми про бібліографію, що описує творчість автора, норму про передмову від перекладача й норму про покажчик авторів текстів для нотних зібрань творів.

Сумніви щодо важливості викликали: норма про апарат повного неакадемічного зібрання творів (деякі експерти стверджували, що видавництво має право поміщати в це зібрання ті елементи, які буде вважати за потрібне), норма про жанри масово-наукового зібрання творів (це знову ж таки пов'язано з відсутністю в чинному стандарті цього виду видань), норма про жанри повних неакадемічних зібрань творів (тут експерти також вказували на те, що жанри в кожному повному неакадемічному зібранні творів можуть відрізнятися), норма про передмову від автора (деякі опитувані казали, що вистачить передмови лише від видавництва), норма про розділ «Dubia» (експерти зазначали, що зараз видань із таким типом текстів дуже мало, а, отже, вони не вважають, що ця норма потрібна), норма про факультативні елементи (опитувані вказували, що це лише пропозиція, якої можна не дотримуватися) та норма про довідковий том (деякі експерти стверджували, що його випускати не обов'язково, тому вони не вважають цю норму потрібною).

Зовсім неважливими опитувані назвали норми, що стосуються масово-наукового зібрання творів (знову ж таки через відсутність такого виду літератури в стандарті) та розділу «Dubia» для академічних зібрань творів (ця частина експертів висловила думку, що в наш час ця норма використовуватися практично не буде).

Оцінюючи норми за правильністю, експерти вказали на беззаперечну правильність норми про жанри наукових зібрань творів і норми про жанри повного неакадемічного зібрання творів. Зовсім неправильними опитувані назвали норми про жанри науково-масового зібрання творів (це знову пов'язано з чинним стандартом) та норму про розділ «Dubia» для академічних зібрань творів (деякі експерти це пояснювали тим, що читачі можуть не знати латинської мови, і тому цьому розділу доречно дати зрозумілу назву на зразок *Твори, приписувані авторові*).

Всі інші норми мали як дуже схвальні відгуки щодо правильності формулювання (наприклад, норма про жанри повного академічного зібрання творів), так і нейтральні (наприклад, норма про бібліографію, що описує творчість автора). Це свідчить про те, що чітке формулювання галузевих норм редагування зібрань творів перебуває на стадії розробки та потребує подальших удосконалень.

На основі зроблених експертами зауважень та пропозицій було скореговано розроблений каталог норм, зокрема було додано норми 3–8 (див. додаток 2). Цей доопрацьований каталог ми й рекомендуємо використовувати редакторам, які готують чи готуватимуть зібрання творів у майбутньому.

Висновки та перспективи подальшого дослідження. З результатів проведеного експертного опитування випливає, що запропоновані в каталозі галузеві норми редагування зібрань творів (праць) слід рекомендувати для використання на практиці. Як засвідчило проведене експертне опитування, вимагає більш детального дослідження типологія зібрань творів (праць). Результати таких досліджень мають бути прийняті у формі стандарту. Для удосконалення рекомендованого каталогу галузевих норм редагування зібрань творів (праць) й вищого ступеня обґрунтованості результатів дослідження доцільно: проаналізувати більшу кількість зарубіжних зібрань творів (праць); опитати більшу кількість редакторів, причому саме тих, які редагували зібрання творів

(праць); удосконалити каталог норм, деталізувавши деякі з них. Варто рекомендувати навчальним закладам, які готують фахівців спеціальності «Видавнича справа та редагування», ввести в перелік навчальних дисциплін «Текстологію». Також необхідно розробити методіку публікування зібрань творів (праць) у формі електронних видань.

Додатки

Додаток 1

БУДОВА ТОМІВ БАГАТОТОМНОГО ЗІБРАННЯ ТВОРІВ (ПРАЦЬ)

2.1. Будова першого тому багатотомного зібрання творів (праць)

Компонент видання	Вид зібрання творів				
	масове	масово-наукове	наукове	наукове неакадемічне	академічне
Авантитул	Д	Д	Д	Д	Д
Контртітул з відомостями щодо всього зібрання творів	О	О	О	О	О
Титульна сторінка з відомостями тому	О	О	О	О	О
Зворот титульного аркуша	О	О	О	О	О
Фронтиспис до видання	Д	Д	Д	Д	Д
Передмови до видання:					
– від перекладача (якщо перекладне видання)	Д	Д	Д	Д	Д
– від автора (якщо живий)	Д	Д	Д	Д	Д
– від видавництва	О	О	О	О	О
Огляд життя і творчості автора	Д	О	О	О	О
Фронтиспис тому	Д	Д	Д	Д	Д
Список скорочень	О	О	О	О	О
Зміст локальний до тому (короткий, повний, ілюстрацій, таблиць)	О	О	О	О	О
Передмови до тому:					
– від перекладача (якщо перекладне видання)	Д	Д	Д	Д	Д
– від автора (якщо живий)	Д	Д	Д	Д	Д
– від видавництва	О	О	О	О	О
Шмуцтітул	Д	Д	Д	Д	Д
Матеріали тому (відповідно до послідовності, поданої в табл. 1 цієї статті з внутрітекстовими й посторінковими коментарями й примітками, якщо вони потрібні для обраного виду зібрання)	О	О	О	О	О
Коментарі (позатекстові) до тому:					
– преамбула	Н	Н	Н	О	О
– історико-літературний	Н	О	О	О	О
– текстологічний	Н	Н	Н	Н	О
– інші	Н	Н	Н	Н	О
Примітки (позатекстові) до тому:					
– преамбула	Н	Н	Н	О	О
– примітки	О	О	О	О	О
Додатки до тому	Н	О	О	О	О
Показники локальні до тому:					
– предметно-іменний (ключових слів, імен, назв тощо)	Н	О	О	О	О
– авторів (якщо нотне видання)	О	О	О	О	О
– власних листів	Н	О	О	О	О
– адресатів листів	Н	О	О	О	О
Бібліографія ¹ локальна до тому	Н	Н	Н	Н	О
Завершальна сторінка (колофон) тому	О	О	О	О	О

¹ Тут під бібліографією мають на увазі публікації про автора. Бібліографічні списки, які є в творах автора, подають так, як їх подав сам автор.

2.2. Будова серединного тому (томів) у багатотомному зібранні творів (праць)

Компонент видання	Вид зібрання творів				
	масове	масово-наукове	наукове	наукове неакадемічне	академічне
Авантитул	Д	Д	Д	Д	Д
Контритул з відомостями щодо всього зібрання творів	О	О	О	О	О
Титульна сторінка з відомостями тому	О	О	О	О	О
Зворот титульного аркуша	О	О	О	О	О
Фронтиспис тому	Д	Д	Д	Д	Д
Список скорочень	О	О	О	О	О
Зміст локальний до тому (короткий, повний, ілюстрацій, таблиць)	О	О	О	О	О
Передмови до тому:					
– від перекладача (якщо перекладне видання)	Д	Д	Д	Д	Д
– від автора (якщо живий)	Д	Д	Д	Д	Д
– від видавництва	О	О	О	О	О
Шмуцитул	Д	Д	Д	Д	Д
Матеріали тому (відповідно до послідовності, поданої в табл. 1 цієї статті з внутрітекстовими й посторінковими коментарями й примітками, якщо потрібні залежно від виду зібрання)	О	О	О	О	О
Коментарі (позатекстові) до тому:					
– преамбула	Н	Н	Н	О	О
– історико-літературний	Н	О	О	О	О
– текстологічний	Н	Н	Н	Н	О
– інші	Н	Н	Н	Н	О
Примітки (позатекстові) до тому:					
– преамбула	Н	Н	Н	О	О
– примітки	О	О	О	О	О
Додатки до тому	Н	О	О	О	О
Показчики локальні до тому:					
– предметно-іменний (ключових слів, імен, назв тощо)	Н	Н	О	О	О
– авторів (якщо нотне видання)	О	О	О	О	О
– власних листів	Н	О	О	О	О
– адресатів листів	Н	О	О	О	О
Бібліографія локальна до тому	Н	Н	Н	Н	О
Завершальна сторінка (колофон) тому	О	О	О	О	О

2.3. Будова останнього тому в багатотомному зібранні творів (праць)

2.3.1. Якщо довідковий том окремим томом не видають (апарат цілого видання додають до останнього тому зібрання)

Компонент видання	Вид зібрання творів				
	масове	масово-наукове	наукове	наукове неакадемічне	академічне
Авантитул	Д	Д	Д	Д	Д
Контритул із відомостями щодо всього зібрання творів	О	О	О	О	О
Титульна сторінка з відомостями тому	О	О	О	О	О
Зворот титульного аркуша	О	О	О	О	О
Фронтиспис тому	Д	Д	Д	Д	Д
Список скорочень	О	О	О	О	О
Зміст локальний до тому (короткий, повний, ілюстрацій, таблиць)	О	О	О	О	О

Передмови до тому:					
– від перекладача (якщо перекладне видання)	Д	Д	Д	Д	Д
– від автора (якщо живий)	Д	Д	Д	Д	Д
– від видавництва	О	О	О	О	О
Шмуцитул	Д	Д	Д	Д	Д
Матеріали тому (відповідно до послідовності, поданої в табл. 1 цієї статті з внутрітекстовими й посторінковими коментарями й примітками, якщо потрібні залежно від виду зібрання)	О	О	О	О	О
Коментарі (позатекстові) до тому:					
– преамбула	Н	Н	Н	О	О
– історико-літературний	Н	О	О	О	О
– текстологічний	Н	Н	Н	Н	О
– інші	Н	Н	Н	Н	О
Примітки (позатекстові) до тому:					
– преамбула	Н	Н	Н	О	О
– примітки	О	О	О	О	О
Додатки до тому	Н	О	О	О	О
Показчики ¹ кумулятивні до видання:					
– предметно-іменний (ключових слів, імен, назв)	Н	Н	О	О	О
– авторів (якщо нотне видання)	О	О	О	О	О
– власних листів	Н	О	О	О	О
– адресатів листів	Н	О	О	О	О
Бібліографія ² кумулятивна до видання	Н	Н	Н	Н	О
Зміст видання (кумулятивний)	Н	О	О	О	О
Завершальна сторінка (колофон) тому	О	О	О	О	О

2.3.2. Якщо довідковий том видають окремо

Компонент видання	Вид зібрання творів				
	масове	масово-наукове	наукове	наукове неакадемічне	академічне
Авантитул	Д	Д	Д	Д	Д
Контритул з відомостями щодо всього зібрання творів	О	О	О	О	О
Титульна сторінка з відомостями тому	О	О	О	О	О
Зворот титульного аркуша	О	О	О	О	О
Фронтиспис тому	Н	Н	Н	Н	Н
Список скорочень	О	О	О	О	О
Зміст локальний до тому (короткий, повний, ілюстрацій, таблиць)	О	О	О	О	О
Передмови до тому:					
– від перекладача (якщо перекладне видання)	Д	Д	Д	Д	Д
– від автора (якщо живий)	Д	Д	Д	Д	Д
– від видавництва	О	О	О	О	О
Шмуцитул	Д	Д	Д	Д	Д
Додатки до тому й до видання	Н	О	О	О	О
Показчики кумулятивні до видання:					
– предметно-іменний (ключових слів, імен, назв)	Н	Н	О	О	О
– авторів (якщо нотне видання)	О	О	О	О	О
– власних листів	Н	О	О	О	О
– адресатів листів	Н	О	О	О	О
Бібліографія кумулятивна до видання	Н	Н	Н	Н	О
Зміст видання (кумулятивний)	Н	О	О	О	О
Завершальна сторінка (колофон) тому	О	О	О	О	О

¹ Показчики останнього тому поміщаються відразу в кумулятивний показчик цілого видання.² Бібліографія останнього тому поміщається відразу в кумулятивну бібліографію цілого видання.

КАТАЛОГ¹ ГАЛУЗЕВИХ НОРМ РЕДАГУВАННЯ ЗІБРАНЬ ТВОРІВ

1. Види зібрань творів повинні містити компоненти будови відповідно до рекомендацій додатку 2 цієї статті (див. вище).

2. У середині томів жанри матеріалів повинні розташовуватися в порядку, рекомендованому табл. 1 цієї статті (див. вище).

3. Для укладання академічного зібрання мають бути взяті без винятків усі прижиттєві й посмертні публікації автора, а також усі його рукописи. Усі інші види зібрань мають відтворювати академічне видання. Якщо академічного видання немає, інші види зібрань повинні відтворювати останню прижиттєву публікацію, відредаговану автором (винятки див. у п. 4.1), а якщо публікація вперше була оприлюднена лише після смерті автора, то вона повинна відтворювати авторський оригінал (рукописний чи машинописний).

4. В академічному зібранні текстологічно повинна відтворюватися остання авторська редакція тексту, опублікованого при його житті. Винятки: 4.1. В останній прижиттєвій авторській редакції тексту дозволяється виправляти: а) явні друкарські помилки; б) результати стороннього редагування; в) відновлювати цензурні виправлення. Ці виправлення мають бути погоджені з редактором, а також належним чином виділені (наприклад, у внутрітекстових коментарях). 4.2. Для текстів, що не друкувалися за життя автора, як основне джерело тексту слід обирати автограф, що є його останньою редакцією.

5. Для розташування кожного окремого матеріалу всередині жанру повинен застосовуватися хронологічний принцип. Виняток: розташування може бути цикловим, якщо такою була воля автора, реалізована в будь-якій його останній публікації.

6. В академічному зібранні творів кожен окремий авторський матеріал повинен містити літературно-історичний коментар, що характеризує і тлумачить цей матеріал.

7. В апараті видання (титул, зворот титула, колофон) повинно вказуватися прізвище укладача чи укладацького колективу зібрання творів.

8. В апараті видання потрібно вказати авторство кожного з компонентів зібрання творів (передмов, коментарів, приміток, покажчиків, бібліографії), які підготували автор, редактор, перекладач, укладач та інші особи, котрі брали участь у підготовці видання. У середині зібрання авторство вказують біля кожного коментаря чи примітки, за винятком того випадку, коли вони ідуть суцільними фрагментами чи належать лише одному авторові.

Література

1. Антонова С. Редактирование. Общий курс : учеб. / С. Антонова, В. Соловьев, К. Ямчук. – М. : Изд-во МГУП, 2000. – 255 с.
2. Издание собранных сочинений в СССР. — М., 1969. – XXX с.
3. Инструкция по подготовке изданий большой и малой серии «Библиотеки поэта». – Л., 1957. – С. 5–6.
4. Карпенко В. Основи редакторської майстерності. Теорія, методика, практика : підручник / В. Карпенко. – К. : Університет «Україна», 2007. – 431 с.
5. Книговедение: энциклопедический словарь. – М. : Советская энциклопедия, 1982. – 664 с.
6. Лавров Н. Редакционно-текстологическая подготовка собранных сочинений советских писателей / Н. Лавров // Книга. Исследования и материалы. – Вып. 11. – М. : 1965. – С. 76–103.
7. Лихачев Д. Текстология: Краткий очерк / Д. Лихачев. – М.-Л. : Наука, 1964. – С. 6.
8. Накорякова К. Литературное редактирование : [Общ. методика работы над текстом] / К. Накорякова. – 3-е изд. – М. : ИКАР, 2002. – 431 с.
9. Омилянчук С. Проблемы типологии собранных сочинений / С. Омилянчук // Книга. Исследования и материалы. – Вып. 18. – М., 1969. – С. XXX–XXX.
10. Памятная книжка редактора / [Сост. В. Абрамов, Т. Борисенко, Э. Гаврилов и др.; Редкол.: В. Бражников и др.]. – М. : Книга, 1980. – 288 с.

¹ Опис норм подано в скороченій формі (коментарі й приклади упущені).

11. Редактирование отдельных видов литературы : учебник / Под ред. проф. Н. Сикорского. – М. : Книга, 1987.
12. Різун В. Літературне редагування : підручник / В. Різун. – К. : Либідь, 1996. – 240 с.
13. Сикорский Н. Теория и практика редактирования / Н. Сикорский. – 2-е изд. – М. : Высшая школа, 1980. – 328 с.
14. Томашевский Б. Писатель и книга: Очерк текстологии / Б. Томашевский. – М. : Искусство, 1959. – С. 24.
15. Ямчук К. Редактирование в издательском деле России в XX веке : конспект лекций / К. Ямчук. – М. : Мир кн., 1998. – 81 с.

References

1. Antonova S. Redaktirovanie. Obshhij kurs : ucheb. / S. Antonova, V. Solov'ev, K. Jamchuk. – M. : Izd-vo MGUP, 2000. – 255 s.
2. Izdanie sobranij sochinenij v SSSR. – M., 1969. – ННН s.
3. Instrukcija po podgotovke izdaniј bol'shoј i maloј serii «Biblioteki pojeta». – L., 1957. – S. 5–6.
4. Karpenko V. Osnovy redaktors'koi maјsternosti. Teoriya, metodyka, praktyka : pidruchnyk / V. Karpenko. – K. : Universytet «Ukrayina», 2007. – 431 s.
5. Knigovedenie: jenciklopedicheskiј slovar'. – M. : Sovetskaja jenciklopedija, 1982. – 664 s.
6. Lavrov N. Redakcionno-tekstologicheskaja podgotovka sobranij sochinenij sovetskih pisatelej / N. Lavrov // Kniga. Issledovanija i materialy. – Vyp. 11. – M. : 1965. – S. 76–103.
7. Lihachev D. Tekstologija: Kratkij ocherk / D. Lihachev. – M.-L. : Nauka, 1964. – S. 6.
8. Nakorjakova K. Literaturnoe redaktirovanie : [Obshh. metodika raboty nad tekstom] / K. Nakorjakova. – 3-e izd. – M. : IKAR, 2002. – 431 s.
9. Omiljanchuk S. Problemy tipologii sobranij sochinenij / S. Omiljanchuk // Kniga. Issledovanija i materialy. – Vyp. 18. – M., 1969. – S. ННН–ННН.
10. Pamjatnaja knizhka redaktora / [Sost. V. Abramov, T. Borisenko, Je. Gavrilov i dr.; Redkol.: V. Brazhnikov i dr.]. – M. : Kniga, 1980. – 288 s.
11. Redaktirovanie otdel'nyh vidov literatury : uchebnyk / Pod red. prof. N. Sikorskogo. – M. : Kniga, 1987.
12. Rizun V. Literaturne redahuvannya : pidruchnyk / V. Rizun. – K. : Lybid', 1996. – 240 s.
13. Sikorskij N. Teoriya i praktika redaktirovanija / N. Sikorskij. – 2-e izd. – M. : Vysshaja shkola, 1980. – 328 s.
14. Tomashevskij B. Pisatel' i kniga: Ocherk tekstologii / B. Tomashevskij. – M. : Iskusstvo, 1959. – S. 24.
15. Jamchuk K. Redaktirovanie v izdatel'skom dele Rossii v XX veke : konspekt lekcij / K. Jamchuk. – M. : Mir kn., 1998. – 81 s.

Партыко З. В. Проблемы редактирования собраний сочинений. Проанализированы 23 многотомные собрания сочинений XVIII–XX вв. Предложено редакторам-практикам, которые работают в СМИ (книжных издательствах, издательских организациях) и готовят к публикации многотомные собрания сочинений, апробированную нормативную базу для их редактирования. Составлен каталог из восьми отраслевых норм, предназначенных для редактирования многотомных собраний сочинений (работ). Для выявления степени обоснованности указанных норм применен метод экспертных оценок (опрошено семь экспертов; опрос проведен на основе разработанной анкеты).

Ключевые слова: собрание сочинений, многотомное издание, редактирование, нормы.

Partyko Z. V. Problems for Editing of Collected Works. 23 collected works of XVIII–XX centuries were analyzed. Proposed editors-practitioners who work in the media (publishing houses, publishing organizations) and preparing to publish a multi-volume collection of essays, established a regulatory framework to edit them. There were compiled catalog with eight branch-wise norms designed for editing of collected works. To identify the validity of these norms applied method of expert evaluations (interviewed seven experts, a survey conducted on the basis of the questionnaire).

Keywords: collected works, multivolume edition, multivolume set, many-volumed set, editing, norms.

Адреса для листування: partyko@ukr.net